

Подвиг лікаря

Мещанінов Олександр Іванович

(1879-1969)

*"Все своє життя, сили
і енергію я віддам вам, люди!"*

140 років від дня народження доктора медичних наук,
професора, почесного голови Харківського обласного і міського
товариств хірургів, члена ради професорів Харківського
медичного інституту, керівника кафедри хірургії Харківського
інституту удосконалення лікарів

О.І. Мещанінов народився в місті Путивль 16 серпня 1879 р. У 1899 р. закінчив гімназію, визначився з майбутньою професією. Після закінчення у 1904 р. медичного факультету Київського університету – почав працювати в земських лікарнях

У 1905 р., під час війни з Японією, молодий лікар стає хірургом пересувного фронтового шпиталю. Пізніше працює в Сумах головним лікарем повітової лікарні. З початком Першої світової війни Мещанінова мобілізовано в армію, де він очолює Сумський шпиталь Червоного Хреста, розрахований на 300 поранених

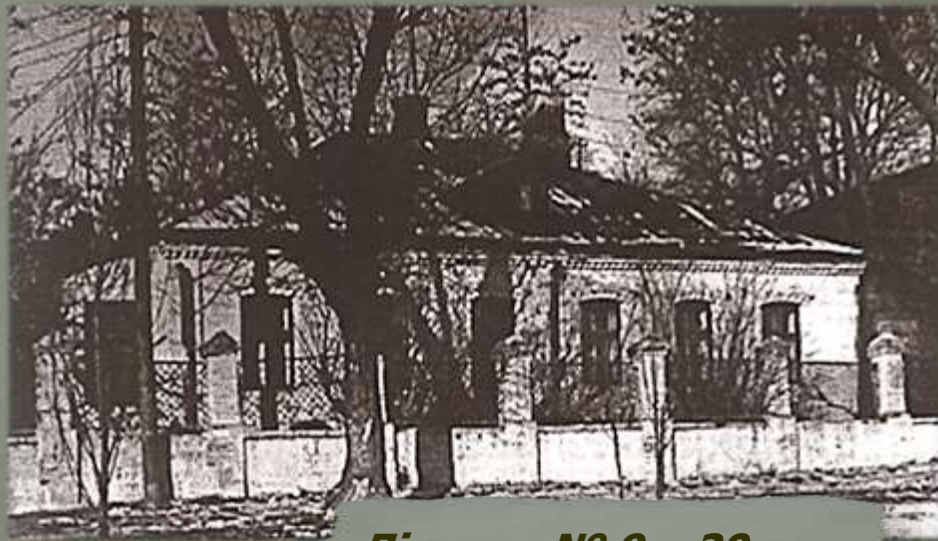
Війна стала школою напруженої практики в важких умовах. Олександр Іванович став універсальним лікарем, здатним надати допомогу практично за будь-якої хвороби. Звичайно, головною його спеціальністю залишалася хірургія

З 1917 р. лікар очолює в Сумах Громадський комітет та зосереджує в своїх руках керівництво всіма найважливішими сферами життя міста

На початку 1919 р. О.І. Мещанінов переїжджає до Харкова. Спочатку завідує шпиталем Земського Союзу, потім призначається головним лікарем Холодногірської лікарні, де і працює до 1954 р.

За керівництва Мещанінова колишня невеличка земська лікарня реорганізована в 9-у багатопрофільну міську лікарню, на базі якої в другій половині 20-х рр. розгорнула діяльність кафедра хірургії і гінекології Харківського інституту вдосконалення лікарів, де Олександр Іванович читав лекції

Лікарня № 9 у 20 рр.

Перші наукові праці О. Мещанінов опублікував ще до 1917 р. Згодом його статті систематично з'являлися у часописах "Врачебное дело", "Новый хирургический архив", "Вестник хирургии" та інших

У 1935 р. О.І. Мещанінову присвоєно звання професора, у 1936 р. – наукову ступінь доктора медичних наук. Його називали «народним» лікарем і «народним» вченим, і, як свідчили колеги, Олександр Іванович найбільше пишався цим званням

Лікарня № 9. Група професора О.І. Мещанінова

В період окупації Харкова у роки Другої світової війни О.І. Мещанінов очолив групу медпрацівників, куди входили і члени його сім'ї. Щодня, ризикуючи своїм життям, вони рятували полонених поранених бійців. Дев'ята лікарня перетворилася в підпільний військовий шпиталь

Одним з найжахливіших фашистських таборів смерті на Харківщині в роки окупації був Stalag №363 на Холодній Горі, де одночасно містилося від 18 до 20 тисяч в'язнів і щодня вмирало кілька сотень людей

*Нині виправна колонія №18
Холодногірської в'язниці*

За допомогою колег лікарів-військовополонених професор організував додатковий шпиталь на 200 ліжок. Так з'явилась можливість допомагати пораненим

Професор рятував земляків від примусової відправки до Німеччини – ставив безнадійний діагноз і клав «на операцію»

Рятували євреїв, перев'язуючи обличчя так, щоб по зовнішності неможливо було визначити національність. В Ізраїлі О.І. Мещанінова занесено до списку «Праведники світу»

«Хто рятує одне життя, рятує весь світ!» – свідчить напис на медалі Праведника світу

Медики не вважали себе ні партизанами, ні підпільниками – вони рятували людей за покликом душі і серця, виконуючи свій професійний та моральний обов'язок

Саме з Костянтином Сєдовим, який очолював підпільну групу в концтаборі, було врятовано чимало військовополонених

***Справа від О.І. Мещанінова:
врятований льотчик
О.В. Устинов,
лікар К.Р. Сєдов
(1962 р.)***

За 1941-1943 рр., до визволення Харкова, у 9-й лікарні врятували більше 2 тис. поранених бійців

У цих нелюдських умовах накопичувався унікальний досвід хірургії і тканинної терапії, лікування політравм та гангрени без ампутації, боротьби з анаеробною інфекцією тощо

Олександр Іванович не мав визнання від влади, але був дійсно народним лікарем і мав подяку від народу – врятованих солдат і офіцерів, цивільного населення міста

Після війни харківський хірург отримував тисячі листів від врятованих солдатів і їх сімей, багато людей вважали його святим

З великим теплом і увагою А.І. Мещанинов ставився до хворих. Прооперованих було

дуже багато, в їх сім'ях ім'я професора з вдячністю пам'ятали десятиліттями та передавали світлі спогади про великого хірурга дітям і онукам

У 1945 р. Олександра Івановича Мещанінова нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора і медалями

Через двадцять років медалі та ордени отримали і його співробітники в тому числі обидві доньки і дружина хірурга

Олександр Іванович у колі сім'ї

Донька О.І. Мещанінова

Вже після смерті професора партизанські посвідчення отримала родина Мещанінових – першими у Харкові – під номерами «001», «002», «003»

Під керівництвом Олександра Івановича виконано чотири кандидатські і одна докторська дисертація, написано біля 100 наукових праць, він підготував близько 500 фахівців

У 1954 р., в день 75-річчя професора, серед безліч привітань було одне коротке:

«Кращому з людей, лікарю-безсрібнику Олександрові Івановичу Мещанінову від люблячого населення Холодної гори».

Під привітанням стояли підписи кількох сотень харків'ян

Протягом багатьох років О.І. Мещанінов був почесним головою Харківського обласного і міського товариства хірургів, членом ради професорів Харківського медичного інституту, більше 30 років керував кафедрою хірургії Харківського інституту вдосконалення лікарів (1919-1957 рр.)

Професор неодноразово обирався делегатом всесоюзних і республіканських з'їздів та конференцій лікарів

На фасаді будівлі філії №3 Міської дитячої клінічної лікарні №19 по вул. Полтавський Шлях 152 – меморіальна дошка професору медицини Олександру Мещанінову

О.І. Мещанінов помер 1 січня 1965 р. у Харкові. Проводжали його в останній шлях тисячі людей. Похований на шостому міському кладовищі разом із дружиною

У сквері імені професора Мещанінова, біля колишньої лікарні №9, встановлено пам'ятник видатному лікарю

У Харкові ім'я О.І. Мещанінова носить КНП «Міська клінічна лікарня швидкої та невідкладної медичної допомоги» Харківської міської ради та названо одну з вулиць

Найвищим духовним саном
О.І. Мещанінов вважав,
за-Чернишевським, «сан людський».
Ще будучи юнаком-гімназистом,
зчитувався творами Миколи
Гавриловича. «Що робити?»
перечитував кілька разів

Йому подобалися ці рядки:
«прогрес – це зведення людини в
людський сан», «патріот – це
людина, службовець батьківщині,
а батьківщина – це перш за все
народ», «особисте щастя
неможливо без щастя інших»

Все своє життя Олександр Іванович служив людям і був вірний
запису, зробленому в щоденнику після закінчення гімназії:

«Все своє життя, сили і енергію я віддам вам, люди!»

**Література про О.І. Мещанинова з фондів Наукової бібліотеки
Харківського національного медичного університету**

**Марьенко Ф. С. Памяти профессора А. И. Мещанинова /
Ф. С. Марьенко // Хирургия. Журнал им. Н. И. Пирогова. – 1968.
– № 12. – С. 121-122.**

**Федоров Г. Г. Александр Иванович Мещанинов
/ Г. Г. Федоров // Вестник хирургии им. И. И. Грекова.
– Т. 109, № 10. – С. 135-136.**

**Чернобров А. И. А. И. Мещанинов – врач, ученый, патриот
/ А. И. Чернобров // Советское здравоохранение. – 1990. – № 5.
– С. 72-75.**

***Велика подяка
Музею історії ХНМУ
за надані матеріали***

ХНМУ, 2019